

Ändringar i den svenska lösdrivarlagen.

Av hovrättsassessor OTTO PETRÉN.

I denna tidskrift har tidigare¹⁾ lämnats en redogörelse för det förslag om den svenska lösdrivarlagens upphävande, vilket vid årsskiftet 1948/49 framlades av 1948 års lösdriveriutredning. Enligt förslaget borde lösdrivarklientelet i främsta rummet omhändertagas inom de olika vårdformer, som äro att hänföra till socialvården, och i någon mån inom kriminalvården. I detta syfte föreslogos vissa ökade möjligheter till ingripande mot lösdrivarklientelet på annan väg än med stöd av lösdrivarlagen. Sålunda förordades kriminalisering av vissa former av bettleri och av prostitutionens yttringar i några avseenden. Därjämte föreslogs barnavårdslagens tillämpningsområde något utsträckt; viss ytterligare grupp yngre prostituerade skulle falla in under denna lag. Genom i huvudsak dessa lagändringar skulle samhällsskyddet bli i erforderlig grad tillgodosett och lösdrivarlagen skulle upphävas. Emellertid föreslogs ej någon tidpunkt härför; man borde enligt utredningens mening först avvakta tillskapandet av en särskild psykopatvård.

Utredningens förslag har nu prövats av Kungl. Maj:t och riksdagen. Kungl. Maj:t har nämligen genom proposition nr 90 förelagt 1950 års riksdag förslag till ändringar i lösdrivarlagen. I enlighet med andra lagutskottets hemställan i utlåtande nr 49 har riksdagen bifallit propositionen.

Liksom i utredningens betänkande har såväl i propositionen som i utskottsutlåtandet understrukits, att någon speciallagstiftning av lösdrivarlagens karaktär icke bör finnas samt att utgångspunkt för ingripandet bör vara icke själva livsföringen såsom sådan utan de vid sidan av lösdriveriet dokumenterade formerna av grov asocialitet eller grava psykiska defekter. Emellertid har varken Kungl. Maj:t eller riksdagen kunnat ansluta sig till åtskilliga av de förslag, som utredningen framlagt i syfte att möjliggöra ingripande mot lösdrivarklientelet i erforderlig utsträckning på denna väg. Detta gäller särskilt de föreslagna kriminaliseringarna och den förordade utvidningen av barnavårdslagens tillämpningsområde. En ytterligare omständighet, som starkt inverkat vid ställningstagandet, är att någon tillfredsställande psykopatvård för närvarande icke finnes. En betydande del av lösdrivarklientelet är nämligen att hänföra till den grupp psykiskt abnormal, som bruka sammanföras under beteckningen psykopater. Frågan om huru vården av dessa skall ordnas är föremål för särskild utredning. Till denna utredning har Kungl. Maj:t dessutom hänskjutit vissa frågor rörande behandlingen av lösdrivarklientelet, bl. a. spörs-

¹⁾ 1949 s. 353.

målet om en särskild lagstiftning som ger polismyndigheten initiativrätt till ingripande mot asociala element.

Med hänsyn till de angivna omständigheterna har förutsättning icke ansetts föreligga att för närvarande upphäva lösdrivarlagen. Medan i propositionen givits uttryck för den uppfattningen att med upphävandet bör anstå till dess att en tillfredsställande psykopatvård tillskapats, har andra lagutskottet ansett det böra allvarligen övervägas, huruvida icke upphävandet kunde ske utan att avvakta psykopatvårdsorganisationens utbyggnad. Enligt utskottet bör frågan om lösdrivarlagens upphävande upptagas till omedelbar omprövning, sedan psykopatvårdsutredningens förslag avgivits, vilket kan väntas ske inom en nära framtid.

Då lösdrivarlagen sålunda icke nu kunnat avskaffas, har det ansetts önskvärt att genomföra vissa ändringar i lagens bestämmelser om verkställighet av tvångsarbete. Ändringarna ha förestavats främst av humanitära skäl. Sålunda ha införts stadganden om permission och om frigivning i förtid. Dylik frigivning skall ej vara obligatorisk utan det skall bedömas från fall till fall om sådan skall ifrågakomma. Allmän förutsättning för att förtida frigivning skall få äga rum är att hälften av den i domen bestämda tvångsarbetstiden, dock minst två månader, förflutit. Vidare ha de hittillsvarande föreskrifterna om polisiär uppsikt över vissa frigivna tvångsarbetare ersatts med stadgande, enligt vilket anstaltsstyrelsen skall, där så kan ske, förordna lämplig person att under två år från frigivningen bistå den frigivne och tillse, att han på lämpligaste sätt anpassas till samhället. Ändringarna måste anses vara av relativt begränsad omfattning och utskottet har framhållit, att de icke på något sätt äro ägnade att minska de allvarliga betänkligheter, som lösdrivarlagens utformning i övrigt inger. Den nu genomförda reformen har också från alla håll ansetts vara endast ett provisorium.

Lösdrivarlagen har sålunda ännu en gång lyckats motstå attackerna mot densamma. Det återstår nu att se, om det nya reformförslag, vilket psykopatvårdsutredningen inom kort kan väntas framlägga och som blir det åttonde i ordningen sedan lagens tillkomst, kommer att leda till att denna lagstiftningsfråga får en mera definitiv lösning och efter att ha varit aktuell i mer än femtio år kan avföras från dagordningen.

Otto Petré.